

Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven

Beleidsplan 2022 -2025

Inhoudsopgave

1. Inleiding	p 3
2. Over de Stichting	p 4
2.1. Doelstelling	
2.2. Samenstelling bestuur	
2.3. Verwerving van inkomsten	
2.4. Gegevens Stichting	
3. Sleutelproject Haalbaarheidsonderzoek herbestemming De Nicolaas	p 5
4. Sleutelproject: Erfgoedroute Brouwershaven	p 6
5. Jaarlijkse manifestaties	p 7
5.1. (2022) Manifestatie Opgevist & Opgedist	
5.2. (2023) Manifestatie 't Waeter komt!	
5.3. (2024) Manifestatie De Nicolaas (placemaking)	
6. Gerealiseerde Projecten	p 10

1. Inleiding

Medio 2017 heeft de Stadsraad Brouwershaven de stadsvisie *Ik hou van Brouw! Mooiste stad aan de Grevelingen* opgesteld, in samenspraak met betrokken inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De stadsvisie is bedoeld om de kwaliteit, sociale samenhang, leefbaarheid en beleving van ons mooie stadje nieuwe impulsen te geven. Met het motto 'Ik hou van Brouw!' beoogt de stadsvisie meer leven in de brouwerij te brengen en hernieuwde trots bij de inwoners. Met een revitalisering van Brouwershaven kan de noordkant van Schouwen-Duiveland duurzaam worden versterkt en dat is goed voor de inwoners van dit deel van het eiland, maar ook voor toeristen en ondernemers. De stadsvisie is door het gemeentebestuur van Schouwen-Duiveland vastgesteld als ontwikkelagenda voor Brouwershaven.

Eén van de programmaliijnen van de stadsvisie is de aantrekkelijkheid van Brouwershaven als toeristisch-recreatieve bestemming te vergroten en daartoe te komen tot een samenhangend aanbod van culturele evenementen en erfgoedpresentaties. Om deze programmaliijn uit te kunnen voeren is de Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven (SCEB) opgericht. SCEB stelt zich ten doel de (cultuur-)historie van Brouwershaven te bewaren en beleefbaar te maken voor een breed publiek en de culturele levendigheid van Brouwershaven te vergroten, zowel voor de eigen inwoners als voor bezoekers. SCEB wil dat op eigentijdse wijze doen:

- Focus op aansprekende hoofdthema's: niet van alles wat, maar veel over weinig.
- Vaste erfgoedpresentaties op enkele plekken verspreid over de historische kern, binnen en buiten, verbonden door routes. Verrassend, eigentijds en veel beleving!
- Publieksactiviteiten gericht op culturele ontmoeting van inwoners en bezoekers.

In de projecten die SCEB organiseert ligt de focus op 3 cultuurhistorische hoofdthema's die samen de kern van het verhaal van Brouwershaven vormen :

- De Gouden Eeuw van Brouw (eerste bloeiperiode 16/17^e eeuw).
- Brouwershaven als voorhaven van Rotterdam (tweede bloeiperiode 19^e eeuw).
- De Garnalenvangst (door de eeuwen heen).

De inspanningen van SCEB zijn er op gericht om deze 3 hoofdthema's beleefbaar te maken in vaste presentaties en in manifestaties. Qua manifestaties hebben we al gerealiseerd: *Dichter bij Cats* (2018) en *Rotjeknor en Brouwe Bruis* (2019). In 2020 en 2021 is vanwege de coronapandemie een pas op de plaats gemaakt. Wel is achter de schermen hard gewerkt aan een plan voor een herbestemming van de Grote of Sint Nicolaaskerk met daarin een vaste, eigentijdse erfgoedpresentatie over de Gouden Eeuw van Brouw. Met Vadertje Cats (geboren in Brouw!) als alwetende verteller die het publiek meeneemt naar de tijd dat Brouwershaven een belangrijke zeehandels- en visserijstad was.

De eerste beleidsperiode (2018-2021) is ondanks de coronacrisis succesvol verlopen. SCEB heeft tal van inspirerende projecten en manifestaties aangezwengeld en uitgevoerd, veel publiek bereikt en bovenal: de inwoners van Brouw weten te mobiliseren om gezamenlijk meer leven in de brouwerij te krijgen. SCEB wil doorgaan op de ingeslagen weg. In dit beleidsplan 2022-2025 geeft SCEB aan wat de plannen voor de komende jaren zijn.

2. Over de Stichting

2.1. Doelstelling

In artikel 2 van de stichtingsstatuten staat de doelstelling van de Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven vermeld:

1. De stichting stelt zich ten doel:
 - a) de (cultuur)historie van Brouwershaven te bewaren en beleefbaar te maken voor een breed publiek;
 - b) de culturele levendigheid van Brouwershaven te vergroten, zowel voor de eigen inwoners als voor bezoekers.
2. De stichting tracht haar doel te bereiken door:
 - a) vaste- en semipermanente erfgoedpresentaties op geschikte en aansprekende locatie, zowel binnen als buiten.
 - b) theater- en muziekvoorstellingen op binnen- en buitenpodia;
 - c) tentoonstellingen beeldende kunst en kunst in de openbare ruimte.
 - d) andere activiteiten in de breedste zin des woords.

Met dit beleidsplan wil de stichting sturing geven aan de uitvoering van de doelstelling.

2.2. Samenstelling bestuur

De stichting is in februari 2018 opgericht en bestaat uit de volgende bestuursleden:

- Henk Zielman (voorzitter)
- Debby Hanse (penningmeester)
- Huib Tieleman (algemeen bestuurslid)
- Marco van Vulpen (secretaris)

2.3. Verwerving van inkomsten

De stichting vraagt op projectbasis subsidies aan bij diverse fondsen en organisaties, verder worden projecten gesponsord door bedrijven.

Voor de jaarlijkse kosten (o.a. bankkosten, verzekeringen) heeft de Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven in ...(jaar?)..... een subsidie ontvangen van de Stadsraad Brouwershaven van € 2.500 voor de periode van 5 jaar.

Het bestuur werkt geheel op vrijwillige basis. Het bestuur ontvangt geen vergoeding voor de werkzaamheden. De Stichting beheert geen vermogen.

2.4. Gegevens stichting

- Naam: Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven
- RSIN: nummer 858704249
- Adres: Spuiweg 4, 4318AP Brouwershaven
- Telefoonnummer: 06-30281772
- E-mailadres: mail@brouwershaven.nu
- KVK nummer 71409793
- Bankrekeningnummer: NL75RAB00329506056
- Financieel overzicht, zie: <https://brouwershaven.nu/stichting-brouwershaven>

3. Sleutelproject: Haalbaarheidsonderzoek/ marktconsultatie herbestemming De Nicolaas

In de afgelopen jaren zijn enkele verkennende onderzoeken uitgevoerd naar een herbestemming van de Grote of Sint Nicolaaskerk te Brouwershaven, hierna te noemen De Nicolaas. De onderzoeken zijn uitgevoerd door bureau Hylkema Consultants, in nauwe samenspraak met de stakeholders in Brouwershaven, te weten de Stadsraad Brouwershaven, de PKN als (nu nog) eigenaar van de kerk, de beheerstichting De Nicolaas, de Ondernemersvereniging Brouwershaven (OVB) en de Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven (SCEB). In de laatste studie zijn verschillende scenario's onderzocht, waarbij een voorkeursscenario is aangewezen waarin uitgegaan wordt van een herbestemming die voorziet in:

- Museale erfgoedexperience ('De Gouden Eeuw van Brouw').
- Podiumfunctie, met onderscheidende programmering.
- Reconstructie van het unieke Niehoff-orgel.
- Horecafunctie passend bij de bijzondere kwaliteiten van De Nicolaas.

Uitgangspunt van de herbestemming is een aantrekkelijke en samenhangende inpassing van deze functies, waarbij ruimtelijke, cultuurhistorische en monumentale kwaliteiten van het gebouw zo optimaal mogelijk in tact blijven. De Nicolaas is immers een iconisch gebouw dat jaarlijks al een kleine 25000 bezoekers trekt.

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft besloten een budget van € 75.000,- beschikbaar te stellen om de haalbaarheid van het voorkeursscenario te onderzoeken, waaronder de uitvoering van een marktconsultatie om zicht te krijgen op mogelijke partijen voor een passende horecafunctie.

De stakeholders in Brouwershaven, waaronder de SCEB, gaan een trekkende rol vervullen bij de uitvoering van het haalbaarheidsonderzoek/marktconsultatie.

4. Sleutelproject: Erfgoedroutes in Brouwershaven

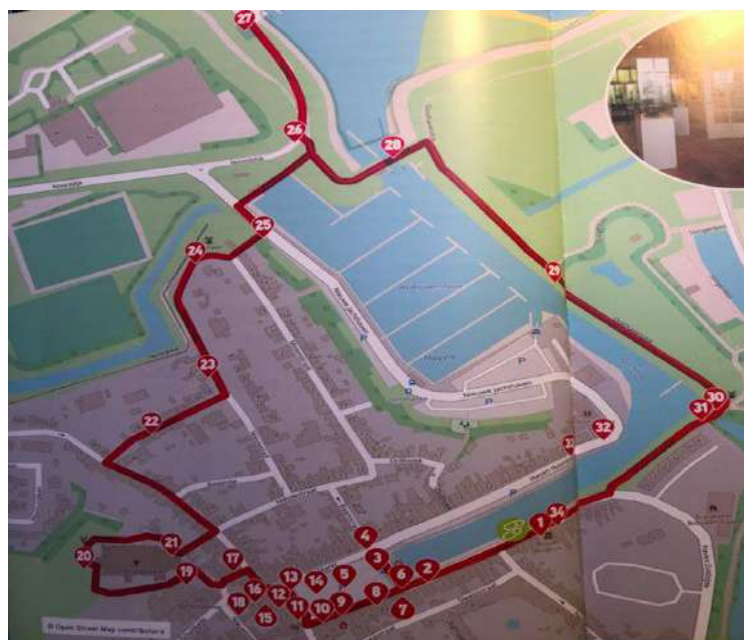
SCEB focust steeds op 3 hoofdthema's:

1. Brouwershaven in de Gouden Eeuw (Jacob Cats, bloei haven, Spaanse overheersing enz.);
2. Brouw voorhaven van Rotterdam 19e eeuw (betonning vaargeulen, loodswezen, douane, passagieren, uitgaansleven);
3. Visserij / garnalenvangst.

Deze thema's proberen we beleefbaar te maken met losse projecten/manifestaties en met vaste presentaties. Voor wat betreft die vaste presentaties liggen er plannen voor een erfgoedexperience De Gouden Eeuw van Brouw in de Grote Kerk, een buitenexpo rondom het Tonnenmagazijn over Brouw als voorhaven van R'dam en een vaste ligplaats/rondvaart van een garnalenschip (hoogaars, mogelijk i.s.m. Stichting Museumhaven). En: op basis van deze 3 thema's willen we ook een erfgoedroute door ons mooie stadje.

Stadsraad Brouwershaven heeft een stevige agenda om de leefbaarheid van Brouwershaven te verbeteren en onze smalstad te revitaliseren. Daarvoor is een stadsvisie opgesteld die in samenspraak met de gemeente wordt uitgevoerd. Een belangrijk onderwerp in de uitvoering van de stadsvisie is de herinrichting van de Markt en Haven ZZ/NZ. De herinrichting heeft betrekking op een functionele verbetering van de Markt en Oude Haven, maar ook op de beleving daarvan. Hier raken de agenda's van de Stadsraad en SCEB elkaar. De vraag ligt voor hoe de herinrichting van de Markt en Haven ZZ/NZ ook uitdrukking kan geven aan het DNA van Brouw en de 3 hoofdthema's van de erfgoedbeleving.

SCEB en Stadsraad hebben afgesteld dat het goed zou zijn dat bij de herinrichting van de Markt en Haven ZZ/NZ ook de 3 hoofdthema's zichtbaar worden. Dat zou kunnen door deze hoofdthema's zichtbaar te maken in een nieuw erfgoedroute. In die route wordt het publiek geïnformeerd over gebouwen, plekken die te maken hebben met deze thema's, maar ook door het straatbeeld op aantrekkelijke punten thematisch te verlevendigen. De nieuwe erfgoedroute krijgt een beginpunt op het marktplein, hetzij bij de muziektent, hetzij bij het standbeeld van Jaco Cats.

5. Jaarlijkse manifestaties

5.1. (2022) Manifestatie *Opgevist & Opgedist* het Brouwse verhaal van de garnaal

De manifestatie in 2022 heeft als titel *Opgevist & Opgedist*. Logisch, want dat doe je met een garnaal. Maar *Opgevist & Opgedist* staat ook voor de research om het Brouwse verhaal van de garnaal goed uitgezocht en verteld te krijgen. Daarbij doen we niet alleen een beroep op deskundigen van o.a. Erfgoed Zeeland en het Zeeuws Archief, maar ook op de inwoners zelf. De garnalenvangst als belangrijke bedrijfstak in Brouwershaven heeft geduurd tot 1972, toen de Brouwersdam werd gelegd en Brouwershaven geen open verbinding met de zee meer had. In Brouw leven nog steeds oudere inwoners die in de garnalenvisserij gewerkt hebben. En verschillende families hebben nog voorwerpen, documenten, foto's en filmpjes die getuigen van de Brouwse garnalenvangst.

Een nieuwe dimensie in de aanpak is dat we dit keer voor een stadsbrede aanpak gaan. We zetten *Opgevist & Opgedist* op als een gezamenlijke manifestatie van verschillende organisaties in Brouw, die elk een onderdeel van het programma kunnen verzorgen. Ook zoeken we de samenwerking met erfgoedpartners op het eiland en in Zeeland om het Brouwse verhaal van de garnaal zo goed mogelijk verteld te krijgen. Met deze krachtenbundeling denken we een aantrekkelijk en gevarieerd programma te kunnen presenteren, waarmee we voor meer impact kunnen zorgen op inhoud en bezoekersaantallen.

Opgevist & Opgedist wordt dus een stadsbrede manifestatie, als coproductie van verschillende Brouwse organisaties en met grote betrokkenheid van de inwoners. De manifestatie als zodanig is natuurlijk eenmalig, maar in de programma-opzet hebben we consequent gekeken naar mogelijkheden en initiatieven die bijdragen aan een duurzame betrokkenheid van de inwoners. Op deze manier willen we met cultuur- en erfgoedprojecten ook de gemeenschapszin in Brouwershaven nieuwe impulsen geven.

5.2. (2023) Manifestatie 't Waeter komt!

De Watersnood van 1953 voltrok zich in de nacht van 31 januari op 1 februari 1953. Springtij en een noordwesterstorm stuwden het water in de trechtervormige Noordzee op tot recordhoogte. In Nederland overstroomde een groot deel van Zeeland, West-Brabant en de Zuid-Hollandse eilanden. Hierbij verdronken 1836 mensen en tienduizenden dieren; ruim 100.000 mensen verloren hun huis en bezittingen. De Ramp van 1953 veroorzaakte, behalve het enorme verlies aan mensenlevens, grote schade aan de veestapel, gebouwen en infrastructuur. De totale schade bedroeg ca. 1,5 miljard gulden (700 miljoen euro).

Schouwen-Duiveland lag in het hart van het rampgebied. Bijna het gehele eiland was onder water gelopen. Alleen de Kop van Schouwen en een hooggelegen deel bij Zierikzee zijn droog gebleven. Ook Brouwershaven werd zwaar getroffen. Toen in de vroege ochtend van 1 februari de vloedplanken aan de havenkade het begaven gutste het water het stadje in. Oude onderpuien bezweken onder de abnormale druk van het onstuimige water. De vloedplanken die de straten zouden moeten afsluiten werden overspoeld en naar alle kanten bruiste het water door de straten van Brouw de lager gelegen polders in. Op de markt en de havenkade stond het water 1,5 meter hoog. In de lager gelegen Sint Nicolaaskerk kwam het water tot 3,5 meter hoog ... In Brouwershaven zijn 3 mensen overleden als gevolg van de Ramp, tientallen mensen raakten gewond en onderkoeld en honderden mensen moesten have en goed achter zich laten. De schade aan huizen, gebouwen, wegen en dijken was enorm.

In 2023 is het 70 jaar geleden dat de Ramp zich voltrok. Op tal van plekken in zuidwest Nederland en op Schouwen-Duiveland worden de Ramp en de slachtoffers herdacht. Ook in Brouwershaven willen we uitvoerig stilstaan bij de Ramp van '53. We doen dat met de manifestatie *'t Waeter komt!* Een manifestatie waarbij we de inwoners betrekken, gelegenheid bieden tot het ophalen en uitwisselen van verhalen en herinneringen, jongere mensen en nieuwkomers meenemen in hoe het Brouwershaven is vergaan tijdens de Ramp, de nasleep daarvan en wat daar tot op de dag van vandaag nog van te zien is.

De manifestatie zelf start op 24 juni en eindigt op 9 september (open monumentendag). Maar de voorbereidingen zijn al volop begonnen. Op 28 januari organiseren we een inloop dag georganiseerd voor alle inwoners met de uitnodiging verhalen te delen en documenten, foto's en objecten mee te nemen die herinneren aan de Ramp. De belangstelling was groot: hele families met opa's en/of oma's die de ramp nog hebben meegemaakt zijn samen met hun kinderen en soms ook kleinkinderen naar de inlooptag gekomen. Het was een hartverwarmende, betekenisvolle bijeenkomst, die ons heeft geholpen bij het verder uitdenken van de manifestatie *'t Waeter komt!* en de verschillende programmaonderdelen. Ook hebben we die dag benut om te inventariseren hoeveel belangstelling er is om als vrijwilliger mee te doen in de uitvoering van de manifestatie.

De manifestatie *'t Waeter komt!* bestaat uit een grote tentoonstelling in de Sint Nicolaaskerk, rondwandelingen in en rond Brouwershaven langs nog zichtbare sporen van de Ramp, lezingen en presentaties en een publicatie over de Ramp in Brouwershaven. Ook komt de Urker visserskotter UK 141 naar Brouw. De UK 141 heeft destijds samen met

andere Urker vissersschepen een belangrijke rol gespeeld in het op gang krijgen van eerste reddingsoperaties op Schouwen-Duiveland, in het bijzonder ook in Brouwershaven.

't Waeter komt! is een manifestatie die we organiseren vanuit een samenwerking met verschillende organisaties en vooral met veel betrokkenheid van de inwoners zelf. Daarmee past de manifestatie ook goed in de doelstellingen van de coördinerende Stichting Cultuur & Erfgoed Brouwershaven om meer leven in de brouwerij te krijgen, inwoners trots te laten zijn op waar ze wonen, samen te werken aan mooie en betekenisvolle initiatieven en daarmee ook meer bezoekers en toeristen naar de mooiste stad aan de Grevelingen te krijgen.

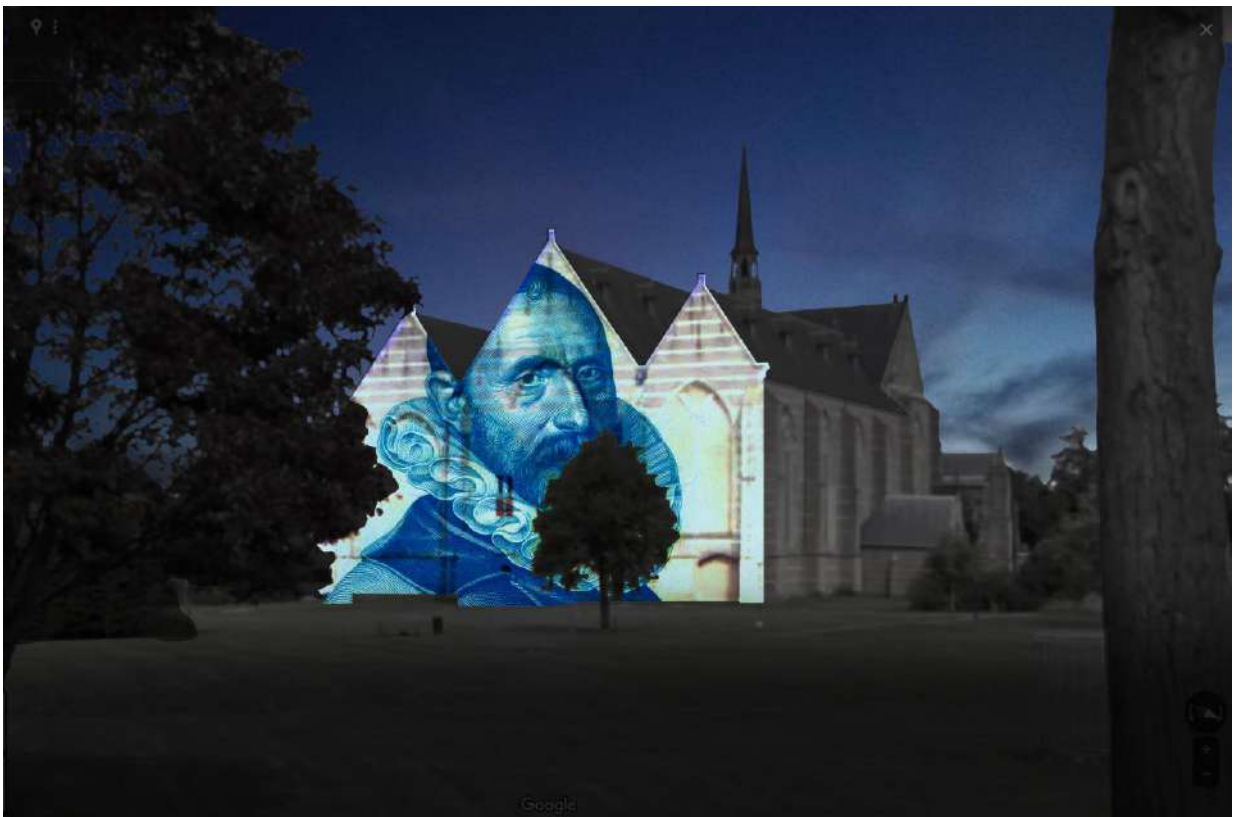
5.3. (2024) Manifestatie De Nicolaas (placemaking)

Het imposante kerkgebouw, waarvan iedereen zich afvraagt hoe het in zo'n klein stadje kan staan, heeft een geschiedenis die teruggaat tot de dertiende eeuw, tot kort na de stichting van Brouwershaven in 1285 door Floris V. Bij de restauratie van 1956-1962 zijn veel nieuwe gegevens gevonden over de kerk en haar dienaren. Zo werd duidelijk dat de koster in 1323 van de Graaf van Holland het schrijfsambt kreeg. De oorspronkelijke uit circa 1325 daterende, 11 meter brede, eenbeukige kerk met een vijfhoekig gesloten koor, was gewijd aan Petrus en Paulus. In 1540 werd de kerk gewijd aan de heilige Nicolaas, de patroon van de zeevarenden. In de 15^e en 16^e eeuw is de kerk verschillende keren verder uitgebreid en zijn onderdelen vervangen, waaronder de vervanging van het eenbeukige schip door het huidige unieke halleschip, waarbij de oorspronkelijke kap opnieuw is toegepast. Ook is de 16^e eeuw een Niehoff-orgel geplaatst. Dat was in de tijd dat het regentengeslacht van de familie Cats in

Brouwershaven actief was en dat Jacob Cats in Brouwershaven werd geboren. Zijn vader was burgemeester van Brouwershaven. Het graf van de moeder van Jacob Cats is nog altijd in de kerk te zien.

Met het oog op de beoogde herbestemming van De Nicolaas (zoals we de kerk tegenwoordig noemen) willen we in 2024 een manifestatie *De Nicolaas* organiseren, waarin we met een publieksprogramma alvast proberen in te spelen op de dragende onderdelen van de herbestemming (placemaking):

- Een tentoonstelling over de Gouden Eeuw van Brouw
- Een passend programma podiumkunst
- Een internationaal orgelprogramma
- Een en ander voor zien van horeca-activiteiten door de beoogde horeca-exploitant.

NB: Thema manifestatie 2025 nog nader te bepalen

6. Gerealiseerde projecten door Stichting Cultuur en Erfgoed Brouwershaven:

- **2018 Manifestatie “Dichter bij Cats”**
- **2019 Manifestatie “Rotjeknor en Brouwse Bruis”**
- **Documentaire “De tien van Renesse”**
- **2020 De slinger van Foucault is terug in de grote of Sint Nicolaaskerk**
- **2021 Kunstwerk “Soundwave”**

Projecten in uitvoering/voorbereiding:

- **2022 Manifestatie “Opgevist en Oppedist”**
- **2023 Manifestatie ‘t Waeter komt !**
- **2024 Manifestatie De Nicolaas**
- **Haalbaarheidsonderzoek/ marktconsultatie herbestemming De Nicolaas**
- **Erfgoedroutes in Brouwershaven**

Van alle afgeronde projecten zijn verslagen beschikbaar op:

<https://brouwershaven.nu/stichting-brouwershaven>